

Zelena ekonomija za razvoj regiona

Што е циркуларна економија и како да ја примени секој од нас?

Александра Радевска
Новинари за човекови права

12.05.2020

Циркуларната економија претставува регенеративен економски систем во чии рамки производните ресурси, отпадот, емисијата на отпад и одливот на енергија значително се намалуваат со успорување, заокружување и продолжување на енергетските и материјалните циклуси (животни циклуси) во производството.

Циркуларната економија е економија која го менува начинот на производство – отпадот се претвора во пари и производи

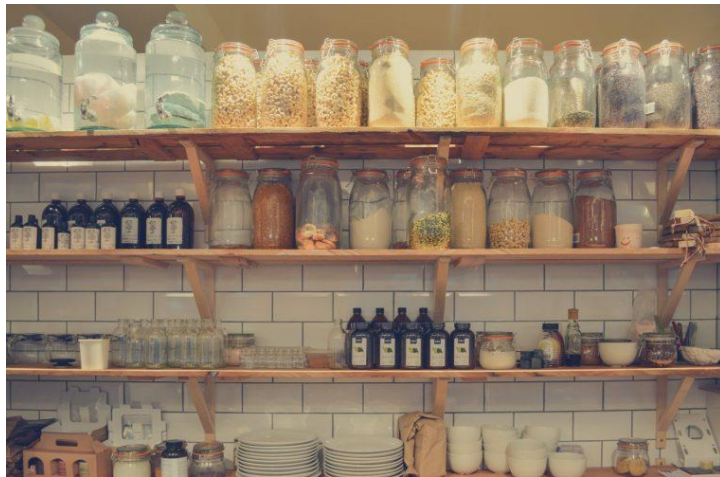
- **Линеарна економија** - „земи (од природата), направи (во процесот на производство), искористи, фрли (на отпад)“
- **Циркуларна економија** – задржи ги ресурсите во циклусот на производство и потрошувачка што е можно подолго (штеди пари, ресурси и работна сила)

- Со добра регулатива во областа би се отвориле и **нови работни места** – од компании кои работат на еко дизајн на производи – поголема трајност, поправка, расклопчивост на делови, до услуги за сервисирање во кои би е вклучиле фирмите кои работат на дигитализација.
- Со реупотреба на веќе користени материјали, ја штитиме и **животната средина**. Претворајќи ја во конкретен предлог, циркуларната економија може да се објасни и како нов начин на живот, работа, движење, размислување.
- Пред да се одлучиме за нов производ што ќе заврши во канта за отпадоци, треба да размислиме дали ни треба, да го провериме потеклото, составот и методот на производство. Ако производот има долгорочна цел, може да се поправи и пренамени во текот на неговиот живот или да се распадне како органски отпад, тоа е **циркуларно однесување**.

Циркуларната економија, за разлика од линеарната, каде производот завршува во отпад на крајот на својот живот, промовира враќање на она што би било отпад во процесот на производство како ресурс.

„Врати ја теглата кога ќе го изедеш компот“

„Ајде да го претворам овој органски отпад од полето во биогаз што ќе го движи тракторот“

Компании што го прифаќаат концептот на циркуларна економија

- **Тимберленд:** Од гуми до чевли. Тимберленд соработува со Омни Јунајтед, производител и дистрибутер на гуми, за да произведат обувки користејќи рециклирани гуми. ...
- **Џонсон контролс:** Производство на рециклирани батерии. ...
- **Аквазон:** Претворање на отпадните води во ѓубриво. ...
- **ВИГА:** Заменување веќе износена гардероба во големите стоковни куќи...
- **Роу за океаните:** Производство на облека од отпадот во океаните...
- **Водафон ред хот:** изнајмување најнов модел на телефон и замена за понов за една година
- **Старбакс:** Рециклирање на искористеното мелено кафе во хемикалија за производство на хигиенски средства
- **Волмарт органска програма:** Рециклирање на органскиот отпад (отпадоци од храна) во сточна храна и компост.

Што може да направи секој од нас за да придонесе во преминот од линеарна во циркуларна економија?

За ЕДНА година

само **ЕДНО** дрво...

...изладува како и **10 климатизери** коишто работат непрекинато

...абсорбира околу **3.400 литри** дождовница

...филтрира околу **50 килограми** загадувачи во воздухот (CO₂)

- Промената започнува од секој од нас, нашето семејство, нашето непосредно опкружување, училиштето, работното место

Чекор бр.1 - Кажете „Не“ на ПЛАСТИЧНИТЕ КЕСИ

- Намалувањето на употребата на пластика ви помага повеќе отколку што мислите. Не само што пластиката се распаѓа долго време, туку таа всушност се произведува од согорувањето на фосилните горива и хемикалиите, што го загадува воздухот.
- Сите сме навикнати да добиваме нова ќеса секој пат кога пазариме, дури и ако имаме своја.
- Запомнете, подобро е да купите една памучна, мултифункционална торба која исто така може да биде моден додаток на вашата облека, отколку да користите пластична кеса за еднократна употреба.
- А, ако сакате пак да бидете креативни можете и сами да си направите. Сè што ви треба е стара маица или перница и одредена креативност.

Чекор бр. 2 - Избегнувајте ПЛАСТИЧНИ ШИШИЊА

- Не носете со себе шишиња за еднократна употреба. За да избегнете пластика, купете шише од стакло или не'рѓосувачки челик. На овој начин ќе го направите вашиот придонес кон зачувување на животната средина.
- Шише означено со 1 ПЕТ или ПЕТЕ е безбедно само за една употреба. Кога е изложено на кислород или високи температури, вклучително и сончева топлина, таквото шише ослободува токсични материи што влегуваат во водата.
- Избегнувајте шишиња со ознака 3 или 7 ПВХ, тие ослободуваат токсични хемикалии што можат да навлезат во вашата храна и пијалоци, а можат да доведат до сериозни здравствени проблеми. Шишињата направени од полиетилен 2 и 4 и полипропилен 5 и РР се погодни за повеќекратна употреба. Тие се релативно безбедни ако редовно ги дезинфицирате.

Чекор бр. 3 - Користете стаклени ТЕГЛИ

- Користете стаклени тегли во кои сте чувале кисели краставички или џем. Можете да ги користите наместо вакумираните и други пластични кутии за да го понесете оброкот на работа или училиште.
- Постојат многу прифатливи модели со висок квалитет на пазарот. Најдобри се оние со стаклени капаци. Стаклените контејнери со пластични капаци се многу пригодни за транспорт на храна, но проверете дали се безбедни за транспорт и мијте ги на рака наместо во машина.

Чекор бр. 4 - Одгледувајте храна

- Заштедете пари и засадете мала зелена градина на вашата тераса, во село или во дворот со свои овошки и зеленчук и зачински билки.
- Точно ќе знаете од каде потекнува храната, ќе бидете сигурни дека е без пестициди или додадени вкусови, а исто така ќе избегнете влијание на разни видови на други хемикалии од процесот на транспорт или преработка.
- Можеби ова еден ден ќе се развие во ваш личен мини-бизнис.

Чекор бр. 5 - Засадете цвеќе

- Пчелите се загрозени инсекти и доколку се намали нивниот број, целиот наш екосистем ќе биде загрозен. Засадете и одгледувајте цвеќиња и не користете пестициди.
- Садењето во саксии е еден од најлесните начини да се одржува цвеќе, особено за оние кои премногу не ги разбираат растенијата. Исто така, тоа е одличен избор за тераси и балкони каде нема друг начин да се донесе природата.
- Направете комбинација на растенија кои цветаат во различни периоди, и вашиот балкон секогаш ќе има изобилство од мириси и бои.

Чекор бр. 6 - Скратете го времето за туширање

- Ќе ја намалите потрошувачката на вода, што дополнително ќе ви заштеди време, пари и ќе придонесе кон заштита на животната средина.
- Дали знаете дека не треба да ја миете косата секој ден? Всушност, тоа е лошо за косата.
- На миењето коса обично трошите најмногу време додека се туширате, затоа следниот пат, врзете ја косата и само измијте го телото и вашиот придонес кон животната средина веднаш ќе биде поголем.

Чекор бр.7 – Компостирајте органски отпад

- Потребно: волја, простор (тераса) и поголем сад (канта) со капак, еден метар квадратен, да биде заштитено од ветер и силно директно сонце.
- Идеален материјал за покривање – да пропушта воздух, а задржува влага, на пример тенок слој земја, сува трева, лисје, сено или картон.
- Може: зелен материјал за компост (кујнски отпад – остатоци од зеленук, овошје, талог од кафе, филтер кесички од чај) со кафеав материјал (лисје, гранки, слама)
- Не смее: остатоците од готвена храна, производи од животинско потекло, списанија во боја, измет од домашни миленици, отпад кој содржи хемикалии, лекови...
- За шест месеци - сте го намалиле отпадот, имате свој компост за вашата градина.

Новинари за човекови права www.jhrmk.org

